

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Антоанета Стефанова Джельова
катедра „Общо езиковедие и история на българския език“, Филологически факултет,
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

Област на висше образование: *2. Хуманитарни науки*

Професионално направление: *2.1 Филология*

Докторска програма: *Романски езици*

Автор: Росина Алексиева Какова

Тема: „Гласните във френския и в българския език – акустично описание с отчитане на перцептивната интеграция на честотните им компоненти“

Научен ръководител: доц. д-р Руси Николов Николов – катедра „Романистика и германистика“, Филологически факултет, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със Заповед № РД-21-2385/14.12.2023 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ съм определена за член на научното жури в процедура за защита на дисертационен труд „Гласните във френския и в българския език – акустично описание с отчитане на перцептивната интеграция на честотните им компоненти“ за присъждане на образователната и научна степен „доктор“; област на висше образование 2. Хуманитарни науки; професионално направление 2.1. Филология; докторска програма Романски езици.

Автор на дисертационния труд е Росина Алексиева Какова – редовен докторант към катедра „Романистика и германистика“. Научен ръководител е доц. д-р Руси Николов Николов.

Представеният комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл. 36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

1. молба по образец до Ректора за откриване на процедура;
2. автобиография по европейски формат;
3. протокол от предварителното обсъждане в катедрата;
4. автореферат;

5. декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
6. справка за съответствие с минималните национални изисквания;
7. списък на публикациите;
8. дисертационен труд;
9. копия на публикациите по темата на дисертационния труд.

2. Кратки биографични данни

Докторантът Росина Алексиева Какова е родена на 12.09.1972 г. Завършила е Езикова гимназия в гр. Ловеч през 1991 г. През 1996 г. се дипломира със специалност „Български език и френски език“ в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. През 2018 г. завършва магистратура по Английски език и методика в ПУ. От 01.03.2020 до 01.03.2023 е редовен докторант в катедра „Романистика и германистика“ на Филологическия факултет на Пловдивския университет.

Работила е като учител по френски език в СУ „Пейо Крачолов Яворов“, СМУ „Добрин Петков“ и ОУ „Райна Княгиня“ в гр. Пловдив.

От 2014 г. до момента е старши преподавател по френски език в УХТ – Пловдив.

3. Актуалност на тематиката

Актуалността на темата произтича от съвременната мултикултурна ситуация, в която усвояването на чужди езици е от особено значение за развитието и реализацията на личността. Необходимостта от съчетаване на успешните традиционни и съвременни иновативни методи на преподаване на чужд език предполага търсене на нови решения със съвременните информационни технологии, каквито се предлагат в настоящата дисертация. Осигуряването на обратна информация при постигането на определени резултати е една от целите в търсенето на ефективни методи за преподаване на чуждоезиково произношение.

Представянето на фонемите като сложни многокомпонентни обекти, които обаче могат да бъдат изследвани и наблюдавани по определени модели с цел коригиране на грешки в произношението и адекватно усвояване на фонемната система и прозодията, е в пълно съответствие със съвременните научни достижения и търсения.

4. Познаване на проблема

Дисертантът е много добре запознат както с традиционните теории и практики, така и със съвременните теории и методи, прилагани във фонетичното обучение по френски език за чужденци. Те са коментирани компетентно с оглед на предимствата и недостатъците им според различни фактори – началната възраст, при която започва обучението, необходимото време за усвояване и етапите на овладяването на фонетичната система, базовите познания на обучаемите, видът на обучението – устно или писмено, мотивацията на обучаемите и др.

Дисертантът притежава умение за критичен анализ и синтез на информация, а също и умения за създаване на стегнато и логично изложение. Доминира прегледът на чуждоезико-

вата литература. Посочени са 171 чуждоезикови източници на френски и на английски, но само 12 на български.

Смятам, че трябва да се разшири информацията за съвременната българска експериментална фонетика, най-вече в разглежданото изследователско поле. Акустичен анализ на българските гласни с програмата SARP5 са правили И. Гайдаджиева и Н. Чочева, а Н. Чочева е работила върху акустичното моделиране на френските гласни (вж. НТ на ПУ „П. Хилендарски“ Филология, 2011, № 49, кн. 1, сб. А, 406 – 417 и 2012, № 50, кн. 1, сб. В, 179 – 186 и др.).

5. Методика на изследването

Направен е съпоставителен анализ на основните теоретични концепции в съвременната експериментална фонетика и аудитивен анализ и компютърен акустичен анализ с програмите TREFL и Speech Analyzer.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Текстът на дисертацията не е голям по обем – 138 стр., но има висока информативна стойност. Заедно с приложенията и библиографията дисертацията е 142 стандартни страници. Тя е добре структурирана с ясно обособени изводи след всяка от трите глави. Приложенията илюстрират съпоставката на формантните структури и формантите стойности на незакръглените френски предни гласни [i], [e] и на незакръглените българските предни нелабиални гласни [и], [е], моделирани 1) според традиционния акустичен метод и 2) според предлагания акустично-фонетичен метод.

Достиженията на класическия двуформантен модел (F1 и F2) се доразвиват от представения в настоящата работа експериментално проверен акустико-фонетичен модел. При него се отчита връзката между акустичния и съответния перцептивен образ на звука на базата на третия формант (F3). Разглежда се явлението перцептивна интеграция на съседни и достатъчно близки по честота форманти.

Ефективността на акустико-фонетичния модел личи именно при съпоставка на българските и френските гласни поради акустични съвпадения на формантите F1 и F2 при пълна липса на съвпадение на перцептивно равнище.

Паралелната употреба на фонетичния модул на програмата TREFL със софтуерната система Speech Analyzer гарантират бързина и прецизност на изследването.

Р. Какова има стабилни познания в областта на акустичната фонетика, което личи при дефинирането на основните термини и понятия (спектър, формант, формантна честота, формантна структура, честота на основния тон (F0), амплитуда, продължителност, тембър, спектрограма) и в представянето на вокалите в артикулационен, акустичен и перцептивен аспект.

Богатият професионален опит – над 20 години преподавателска практика, компетентността при представянето на различни програми (Win Pitch, Speech Analyzer, Praat, Speech

Filing System, Real-time Spectrum, Real-time Spectrogram), използвани в експерименталната фонетика, и демонстрираните изследвания на базата на използвания фонетичния модул на TREFL – Translation REference Library, проектиран и създаден от доц. Руси Николов, заедно с паралелната употреба със софтуерната система Speech Analyzer позволяват на дипломанта убедително да изведе очевидните предимства на акустично-фонетичното моделиране и неговото значение за теоретичната и практическата фонетика.

Оптимизираният акустико-фонетичен модел е целесъобразен при усвояване на произношението на чужд език. Разширява възможностите за анализ и оценка на речта и предоставя обратна информация, необходима за оптимизиране на взаимодействието между обучаващ и обучаван.

7. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Представените три публикации са пряко свързани с темата на дисертацията, която е тяхно естествено продължение.

Осъществяването на успешен научен експеримент с помощта на овладени съвременни технологии и възможността за прилагането на иновативния акустично-фонетичен модел при изучаването на френски като чужд е приносно в областта на експерименталната фонетика. То може да се разглежда като част от следващи по-мащабни проекти.

8. Автореферат

Авторефератът отразява точно съдържанието на дисертацията и е в съответствие със стандарта.

При направената проверка за плагиатство в текста на дисертацията и в представените статии не са открити такива белези.

9. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

При публикуване на текста е необходимо да се отстранят допуснатите недоглеждания при употребата на запетаи, тирета и при членуването на съществителните от м. р. ед. ч. Препоръчвам да се редуцира цитатът на стр. 50 – 51 в дисертацията, който е даден на английски и на български и заема 2 страници; да се помисли за употребата на термина *хармонични*, даден като вариант на *обертонове*, тъй като в посочената употреба думата *хармонични* противоречи на книжовноезиковата норма на съвременния български книжовен език. На стр. 10 след първия абзац е коректно да се посочи използваният източник – в случая статията на И. Гайдаджиева и Н. Чочева в НТ на ПУ „Паисий Хилендарски“ № 50, кн. 1, сб. В, стр. 179.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В представения труд поставените задачи и цели са успешно изпълнени. Дисертацията притежава необходимите научни качества – стабилна теоретична подготовка на автора, умение за провеждане на научен експеримент при използването на съвременни технологии и създаване на продукт с практическа значимост. Работата отговаря на всички изисквания на

Закона за развитие на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Въз основа на казаното давам своята положителна оценка за представения дисертационен труд „Гласните във френския и в българския език – акустично описание с отчитане на перцептивната интеграция на честотните им компоненти“ на Росина Какова и предлагам на почитаемото научно жури да ѝ присъди образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма Романски езици.

31.01.2024 г.

Изготвил становището:

доц. д-р Антоанета Джелъова